

CIVIL WARS ~ RHYFEL OEDD CARTREF

The divisions of the Tudor times worsened in the 17th century. Crown and Parliament were at odds over taxes, religion and the king's behaviour. Sir Thomas Myddelton, owner of Chirk castle declared for Parliament. However, the local Welsh gentry stayed loyal to the king.

In 1642 Charles I addressed enthusiastic crowds in Wrexham, but Parliament's forces were just across the Dee in Cheshire. Holt was the constant scene of skirmishes and surprise attacks during the Civil War. Both sides knew Holt bridge was the gateway to north Wales. In 1646 with the fall of Chester, Parliament's forces finally secured north Wales. Holt castle held out until early 1647.

Life during the Republic was strict. Morgan Llwyd, a radical preacher, became vicar of Wrexham, and the Commission for the Propagation of the Gospels in Wales made the town a centre for Puritanism. Soon the local gentry were plotting for a return of the monarchy and Sir Thomas Myddelton backed the Restoration.

The religious divides took longer to heal. In the early 18th century, there were many Jacobites, the supporters of the exiled Stuarts, in the town. The Jacobites had a secret club based at the Eagles Inn, now the Wynnstay Arms Hotel, from where they encouraged the local mob to attack the meeting houses of the Nonconformists.

17th century illustration of Holt castle. Harleian Manuscripts © British Library
Darlun o castell Holt o'r 17eg ganrif. Harleian Manuscripts © British Library

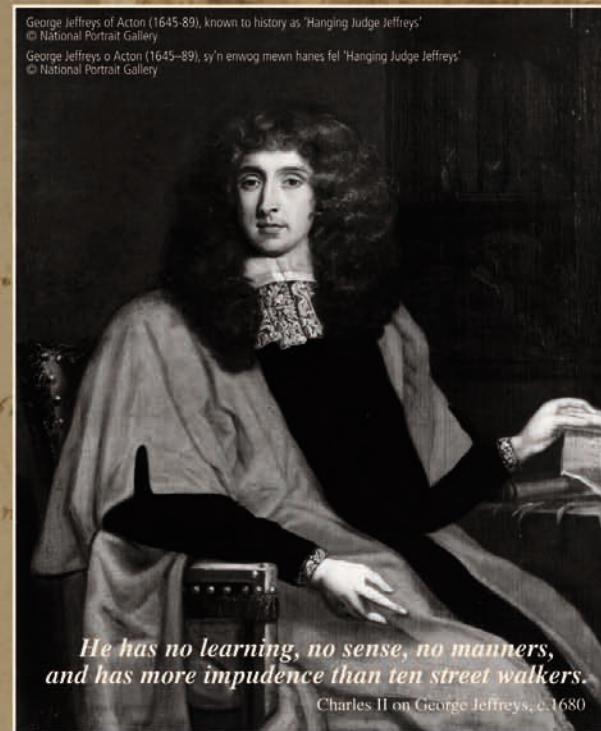
Chesnyre side

October 20th 1715 – The king's Coronation Day. The Bells rung,
but at night great Riots and Disorders committed. The Dissenters' bonfires put out,
the Meeting Houses threatened, and the Mob beat at the door.
Treasonable songs sung about the town.

John Kenrick, Wrexham diarist & Nonconformist minister
John Kenrick, dyddiadurwr a gweinidog Anghydffurfiaeth yn Wrecsam

307.

Gwaethyodd rhaniadau cyfnod y Tuduriaid yn y 17eg ganrif. Roedd y Goron a'r Senedd yn methu cytuno ar dreithi, crefydd ac ymddygiad y brenin. Yn lleol, cyhoeddodd Syr Thomas Myddelton, perchenrog Castell y Waun gefnogaeth i'r Senedd. Arhosodd y boneddigion lleol o Gymru yn ffyddlon i'r brenin.

Yn 1642, rhoddodd Siarl I arraith o flaen torfeydd brwd frydig yn Wrecsam, ond roedd lluoedd y Senedd ar draws y Ddyfrdwy yn sir Gaer. Gwelodd Holt olygyfedd cyson o ysgarmesau ac ymosodiadau annisgwyl yn ystod y Rhifel Cartref. Roedd y ddwy ochr yn gwybod mai Pont Holt oedd y fynedfa i ogledd Cymru. Yn 1646, pan oresgynnwyd Caer, llwyddodd lluoedd y Senedd i gael gafael ar ogledd Cymru. Gwrthsefyllodd castell Holt yr ymosodiadau tan ddechrau 1647.

Roedd bywyd yn ystod y Weriniaeth yn llym iawn. Daeth Morgan Llwyd, pregethwr radical, yn ficer i Wrecsam ac o ganlyniad i'r Comisiwn dros Ledaeniad yr Efengyl yng Nghymru trodd y dref yn ganolfan Piwritaniaeth. Cyn bo hir roedd y boneddigion lleol yn cynllwynio i weld y frenhiniaeth yn dychwelyd ac roedd Syr Thomas Myddelton yn cefnogi hyn.

Cymerodd y rhaniadau crefyddol fwy o amser i wella. Ar ddechrau'r 18fed ganrif, roedd nifer o Jacobiaid, cefnogwyr y Siwardiaid alltud, yn y dref. Roedd gan y Jacobiaid glwb cyfrinachol wedi'i leoli yn nhafarn yr Eryrod, sef gwesty'r Wynnstay Arms erbyn hyn. Yno, byddent yn annog y werin leol i ymosod ar fannau cyfarfod yr anghydffurfwyr.

Memorial to Sir Thomas Myddelton, Parliamentary general during the Civil War, Chirk Parish church.
Cofebol i Syr Thomas Myddelton, cydnabod seneddol yn ystod y Rhifel Cartref. Eglwys y Plwyf, Y Waun.

Memorial to Sir Richard Trevor of Trevallyn, 1638, Gresford Parish church.

3-257-261

Sombrini a gardo
Bullifingi a'r

A place of repose by the town for soldiers
Bullifingi a'r